

น้อมเทิดไท้องค์ราชัน พระราชปณิธานคู่บารมี แต่ปวงชนชาวไทย

วันที่ ๕ ธันวาคมของทุกปี เป็นทั้งวันชาติและวันพ่อแห่งชาติของประเทศไทย เพราะเป็นวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งถือเป็นวันสำคัญที่ประชาชนชาวไทยน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ในทุกมิติของการพัฒนาประเทศควบคู่กับการเกิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้ทรงเป็น “พระคู่บารมี” ที่ทรงทุ่มเทพระวรกายในการดูแลผืนแผ่นดินป่าไม้ แหล่งน้ำ และประชาชนในชนบทห่างไกลอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ในมุมมองด้านความมั่นคงแห่งชาติ “พระราชปณิธานคู่บารมี” มิได้เป็นเพียงแบบอย่างของความเมตตากรุณา หากยังสะท้อนถึง “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแบบยั่งยืน” ที่มุ่งแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ทั้งความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ภัยธรรมชาติ และการเสื่อมโทรมของทรัพยากร ก่อนที่จะลุกลามกลายเป็นวิกฤตความมั่นคงในระดับโครงสร้างของชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่า “ศาสตร์พระราชา” สามารถมองได้ในฐานะ Sustainable National Security Strategy ที่ลึกซึ้ง ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร

พระราชปณิธานคู่บารมีในฐานะยุทธศาสตร์ความมั่นคงแบบองค์รวม

ศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรอบคิดด้านความมั่นคงเชิงระบบ

พระราชดำรัสที่ว่า “คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย” สะท้อนให้เห็นมิติด้านความมั่นคงอย่างชัดเจน เพราะการลดความโลภและการเบียดเบียนกันในระดับปัจเจก ย่อมลดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างในระดับสังคมและระดับชาติได้ ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นหลักสำคัญ ๓ ประการ คือ ความพอประมาณ, ความมีเหตุผล, และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไขคือ “การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม” ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ครัวเรือน ชุมชน องค์กร ไปจนถึงระดับชาติ และใช้ได้ในทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ การเงิน การลงทุน และการบริหารทรัพยากรของภาครัฐ ([Chaipat](#)) โดยหากมองด้วยแนวคิดด้านความมั่นคง ถือเป็นกรอบการออกแบบระบบความมั่นคงที่เน้นลดการพึ่งพาจากแหล่งเดียว, กระจายความเสี่ยง, สร้างขีดความสามารถในการฟื้นตัว และให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์และชุมชนท้องถิ่น

อาทิ “ทฤษฎีใหม่” ที่เสนอแนวทางการจัดการที่ดินและน้ำให้เกษตรกรมีความมั่นคงด้านอาหาร น้ำ และรายได้ ก็เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมให้ประเทศจากล่างขึ้นบน พร้อมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อเสริมอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ([Chaipat](#)) จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือ กรอบคิดด้านความมั่นคงที่มุ่งลดความเปราะบางของครัวเรือนและชุมชน สร้างความยืดหยุ่นในการรองรับวิกฤต และลดปัจจัยเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ความไม่สงบภายในประเทศในระยะยาว

พระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง: ศิลปาชีพ ป่ารักษน้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากร

ด้านสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีพระราชปณิธานที่สำคัญ คือการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เปราะบาง ทั้งพื้นที่ป่า ภูเขา และชายขอบของประเทศ ผ่านโครงการศิลปาชีพ ที่ช่วยให้ประชาชน โดยเฉพาะสตรีในชนบทมีอาชีพเสริมจากงานหัตถกรรม สร้างรายได้และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คู่กับการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

โครงการป่ารักษน้ำ มีเป้าหมายหลักในการฟื้นฟูป่าต้นน้ำและสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างป่า น้ำ และชีวิต จึงมีการตั้งกองทุนอาชีพและส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้ที่มั่นคงควบคู่กับการอนุรักษ์ป่า ([RDPB Projects](#)) โดยมีนัยยะด้านความมั่นคง คือการแปลง “ผู้บุกรุกป่า” ให้กลายเป็น “ผู้พิทักษ์ป่า” ลดแรงกดดันต่อทรัพยากร ลดความขัดแย้งด้านที่ดิน และเสริมสร้างเสถียรภาพของชุมชนรอบป่า

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ในหลายพื้นที่ เช่น จังหวัดนครพนมและพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติบางส่วน มุ่งจัดระเบียบที่อยู่อาศัยของราษฎรโดยให้ตั้งถิ่นฐานอยู่นอกเขตป่าต้นน้ำ พร้อมทั้งส่งเสริมอาชีพและตั้งศูนย์ศิลปาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอ โดยไม่จำเป็นต้องบุกรุกผืนป่าเพิ่มเติม ([90route.com](#)) ซึ่งในมุมมองเชิงยุทธศาสตร์ นี่คือ “การออกแบบโครงสร้าง

ความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและชุมชน” ที่ใช้การพัฒนาเป็นเครื่องมือป้องกันมิให้ความขัดแย้งด้านทรัพยากรกลายเป็นปัญหาความมั่นคงภายใน

จากพระราชปณิธานสู่กรอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

เอกสารวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายระดับชาติ ระบุอย่างชัดเจนว่า หนึ่งในกรอบแนวคิดหลักของนโยบายความมั่นคงคือ “การน้อมนำศาสตร์พระราชทานเป็นหลักการดำเนินงานด้านความมั่นคง” และให้ความสำคัญกับ “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ที่ผสมผสานมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการทหารเข้าด้วยกัน ([สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายระดับชาติ](#)) โดยชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์แห่งชาติมิได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องเอกราชและอธิปไตยเท่านั้น หากรวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ([สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายระดับชาติ](#)) ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับสาระของศาสตร์พระราชทานและพระราชปณิธานสู่ปวงชน

กล่าวโดยสรุป ส่วนผสมระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการอนุรักษ์ทรัพยากร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับฐานราก ได้ก่อรูปเป็น “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแบบยั่งยืน” ที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทยทั้งในมิติทรัพยากร เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

การตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และการป้องปรามภัยคุกคามเชิงป้องกันในโครงการพระราชดำริ

ในมุมมองของวิชา “ยุทธศาสตร์” การตัดสินใจที่สำคัญมิใช่เพียงการตอบโต้ภัยคุกคาม แต่คือการ “ออกแบบสภาพแวดล้อม” เพื่อให้ภัยคุกคามไม่อาจพัฒนาไปสู่ระดับวิกฤตได้ การพระราชทานโครงการในพระราชดำริหลายโครงการจึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็น การป้องปรามภัยคุกคามเชิงป้องกัน (Preventive Deterrence) ที่มุ่งจัดการปัญหาต้นน้ำ ก่อนจะลุกลามไปสู่ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการทหาร ดังจะเห็นได้จากโครงการสำคัญต่อไปนี้

โครงการพระราชดำริฝนหลวง: ป้องกันภัยแล้งและความไม่มั่นคงทางอาหาร

โครงการฝนหลวงเกิดจากพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เมื่อทรงตระหนักถึงความเดือดร้อนของเกษตรกรในพื้นที่แห้งแล้ง จึงทรงมีพระราชดำริให้ศึกษาวิธีการทำฝนเทียมเพื่อช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ([Royal Rain+1](#)) ซึ่งหากวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ โครงการฝนหลวงคือ กลไกการบริหารความเสี่ยงระดับชาติใน ๓ มิติ กล่าวคือ ความมั่นคงทางอาหาร โดยลดความผันผวนของผลผลิตเกษตรจากภัยแล้ง, ความมั่นคงทางสังคม โดยลดความเสี่ยงการอพยพย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่แห้งแล้ง, ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยลดผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรและตลาดสินค้าเกษตร ซึ่งในเชิงการป้องปรามภัยคุกคามเชิงป้องกัน จะสามารถช่วยป้องกันมิให้ภัยแล้งสะสมจนกลายเป็นวิกฤตความมั่นคง ทั้งในมิติความยากจนและความไม่พอใจของประชาชน ซึ่งอาจนำไปสู่ความตึงเครียดทางสังคมระยะยาว

โครงการแก้มลิง: การจัดการอุทกภัยเชิงยุทธศาสตร์

โครงการแก้มลิงเป็นแนวคิดในพระราชดำริของรัชกาลที่ ๙ ที่ใช้อุปมา “ลิงอมกล้วย” คือการกักเก็บน้ำไว้ชั่วคราวในพื้นที่รับน้ำ เมื่อปริมาณน้ำในลำน้ำหลักลดลงจึงค่อยระบายน้ำออก ช่วยลดความรุนแรงของน้ำหลาก โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ([RDPB+1](#)) ซึ่งเมื่อพิจารณาในมิติความมั่นคง โดยโครงการแก้มลิงมีนัยสำคัญอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐาน - การลดความรุนแรงของน้ำท่วมช่วยปกป้องสนามบิน ระบบขนส่ง และศูนย์กลางเศรษฐกิจ, ความมั่นคงของชุมชนเมือง - การบริหารจัดการน้ำที่ลดผลกระทบด้านสาธารณสุขและความเป็นอยู่ของประชาชน, ความเชื่อมั่นของประเทศ - ความสามารถในการจัดการภัยพิบัติส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของนักลงทุนและชุมชนระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่า โครงการแก้มลิงจึงไม่ใช่เพียงโครงการชลประทาน หากเป็น “สถาปัตยกรรมด้านความมั่นคง” ที่ผสมผสานวิศวกรรม น้ำ และยุทธศาสตร์ความมั่นคงเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

โครงการปาร์กน้ำ: ป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรและความขัดแย้งด้านที่ดิน

โครงการปาร์กน้ำตามพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง เริ่มต้นจากพื้นที่อ่างเก็บน้ำคำจวง จังหวัดสกลนคร โดยทรงพระราชทานเงินจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพและทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตั้งเป็นกองทุนอาชีพ และทรงปลูกป่าต้นน้ำเป็นตัวอย่างให้ราษฎรเห็นคุณค่าของผืนป่าและแหล่งน้ำ (RDPB Projects) โดยการออกแบบโครงการประกอบด้วย ๓ มิติหลัก คือ พื้นฟูป่าและต้นน้ำเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำ, สร้างรายได้ทดแทนผ่านกองทุนอาชีพและกิจกรรมศิลปาชีพ, สร้างความศรัทธาและความรู้สึกร่วมของชุมชนต่อการอนุรักษ์ป่า ในระยะยาว โครงการลักษณะนี้ช่วยลดแรงจูงใจในการบุกรุกป่า ลดโอกาสเกิดข้อพิพาทด้านที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชน และช่วยป้องกันปัญหาดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลัน ซึ่งล้วนเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงในพื้นที่ชายขอบของประเทศ ([The Privy Purse Bureau](#))

การขยายผลสู่เกษตรทฤษฎีใหม่และ “โคก หนอง นา โมเดล” : ความมั่นคงระดับชุมชนในยุควิกฤตใหม่

แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ถูกนำมาประยุกต์ในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ โดยกระทรวงมหาดไทยและกรมการพัฒนาชุมชนมุ่งสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบที่ผสมผสานโคก หนอง นา เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ และเสริมความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือนและชุมชน ([ranongcities.com+1](#)) โดยในมุมมองด้านความมั่นคง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นตัวอย่างของ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงมนุษย์ ที่เน้นให้ประชาชนมีแหล่งอาหาร น้ำ และที่ดินทำกินที่มั่นคงในระดับปัจเจกและชุมชน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อเสถียรภาพทางสังคมและการลดความเปราะบางต่อวิกฤตระดับโลก เช่น ราคาพลังงานผันผวน การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หรือโรคระบาดในอนาคต

สังเคราะห์สู่ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศไทย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า “พระราชปณิธานคู่บารมี” มิได้อยู่เฉพาะในมิติการพัฒนาชนบทหรือสังคมพลเรือน หากยังมีศักยภาพในการเป็น “กรอบคิดเชิงยุทธศาสตร์” ให้แก่กองทัพอากาศ โดยสามารถเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้กองทัพอากาศเป็นกองทัพอากาศที่ทันสมัย แข็งแกร่ง และมีขนาดที่เหมาะสม ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและเทคโนโลยี ([awc.raft.mi.th+1](#))

หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กับกระบวนการวางแผนและปฏิบัติการของกองทัพอากาศ

บทความ “ศาสตร์พระราชฯ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล สรุปว่าก่อนจะดำเนินโครงการใด ต้องเริ่มจากการเข้าใจสภาพพื้นที่และปัญหาอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งทำให้ประชาชน “เข้าใจ” เป้าหมายการพัฒนา จากนั้นจึง “เข้าถึง” ปัญหาและประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อให้การ “พัฒนา” เป็นความร่วมมือทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่การสั่งการจากบนลงล่าง ([dgr.go.th](#)) ซึ่งหากถอดแบบสู่กองทัพอากาศ หลักการนี้สอดคล้องกับวงจรการปฏิบัติการสมัยใหม่ (Intelligence – Operations – Assessment) และสามารถประยุกต์ใช้ได้หลายมิติ เช่น

- การวางแผนยุทธศาสตร์ : กองทัพอากาศต้อง “เข้าใจ” สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง ทั้งภัยคุกคามแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ เช่น ภัยไซเบอร์ ภัยพิบัติ และโรคอุบัติใหม่
- การปฏิบัติการทางอากาศและภารกิจช่วยเหลือประชาชน : การ “เข้าถึง” หมายถึงการลงพื้นที่จริง ประสานงานกับหน่วยงานพลเรือนและชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้การใช้กำลังทางอากาศตอบโจทยความต้องการอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการลำเลียงผู้ประสบภัยหรือการโปรยเมล็ดพันธุ์และฝนหลวง
- การพัฒนากำลังพล : “พัฒนา” ไม่ใช่เพียงทักษะทางยุทธการ แต่รวมถึงทัศนคติด้านจิตสาธารณะ ความเข้าใจในศาสตร์พระราชฯ และจิตสำนึกในการใช้กำลังทหารเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรของกองทัพอากาศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี ระบุว่า กองทัพอากาศต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณและบริบทเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องเน้นการพัฒนากำลังพลและระบบการฝึกที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้เครื่องฝึกบินจำลอง และการบูรณาการมิติอากาศ ไซเบอร์ และอวกาศอย่างเป็นระบบ ([Thai Journal Online+1](#)) ซึ่งเมื่อนำมาประสานกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะพบว่าแนวทางการพึ่งพาตนเองของกองทัพอากาศสามารถตีความได้ใน ๓ ระดับ

๑. ระดับยุทธศาสตร์ – การวางยุทธศาสตร์จัดหาและพัฒนายุทธ์โดยคำนึงถึง “ความพอประมาณ” และ “ความมีเหตุผล” เช่น การลงทุนในระบบจำลองการฝึกบินแทนการเพิ่มชั่วโมงบินจริงอย่างสิ้นเปลือง แต่ยังคงรักษาขีดความสามารถของนักบินตามหลักการที่วารสารนภยาศาสตร์ได้เสนอไว้ในการเพิ่มบทบาทของเครื่องฝึกบินจำลองทางยุทธวิธี ([awc.rtaf.mi.th](#))
๒. ระดับปฏิบัติการ – การใช้แนวคิด “ภูมิคุ้มกัน” ในการจัดการคลังอะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง และฐานบินสำรอง เพื่อให้กองทัพอากาศสามารถปฏิบัติการได้ต่อเนื่องแม้ในสถานการณ์วิกฤต เช่น การหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานโลก
๓. ระดับองค์กรและกำลังพล – การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความซื่อสัตย์ ประหยัด และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กองทัพอากาศเป็น “องค์กรพอเพียง” ที่ใช้ทรัพยากรบุคคลและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

มิติความมั่นคงของกำลังพลและครอบครัว: บทเรียนจากมูลนิธิชัยพัฒนาและมูลนิธิราชประชานุเคราะห์

มูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินโครงการหลากหลายด้าน ทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตร การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการเพิ่มศักยภาพชุมชนผ่านเครือข่าย “ร้านภัทรพัฒน์” และโครงการฝึกอบรมผู้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืน ([Chaipat](#)) ขณะที่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มุ่งช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติและให้การสนับสนุนด้านการศึกษาผ่านโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ และทุนพระราชทานแก่เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัย ([Rajaprajanugroh Foundation](#)) โดยแนวทางของทั้งสองมูลนิธิสื่อให้เห็น “แบบอย่างของระบบสวัสดิการเชิงรุก” ที่มุ่งให้โอกาสทางการศึกษาและการยืนหยัดด้วยตนเอง มากกว่าการช่วยเหลือแบบสงเคราะห์เพียงชั่วคราว ในบริบทของกองทัพอากาศ แนวคิดนี้สามารถประยุกต์ใช้กับ

- การดูแลกำลังพลและครอบครัว : โครงการพัฒนาทักษะอาชีพครอบครัวกำลังพล การส่งเสริมการออม และการสร้างเครือข่ายสวัสดิการใน-นอกกรมกอง
- การเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ : การปลูกฝังความภาคภูมิใจในภารกิจที่เชื่อมโยงกับศาสตร์พระราชา เช่น ภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และภารกิจด้านมนุษยธรรมทางอากาศ
- การสร้างเครือข่ายความร่วมมือพลเรือน-ทหาร : การทำงานร่วมกับมูลนิธิและหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือประชาชนและฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย

ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์: ทางเลือกอย่างน้อย ๓ แนวสำหรับกองทัพอากาศ

เพื่อให้กองทัพอากาศสามารถ “สืบสาน รักษา และต่อยอด” พระราชปณิธานคู่บารมี พร้อมทั้งตอบสนองต่อยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี จึงขอเสนอ “ทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์อย่างน้อย ๓ แนว” ดังนี้

แนวที่ ๑ : ยุทธศาสตร์ “Royal-Inspired Doctrine”

- บูรณาการศาสตร์พระราชา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เข้าไว้ในหลักนิยมปฏิบัติการของกองทัพอากาศ ตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ จนถึงยุทธวิธี

- ปรับหลักสูตรการศึกษาของวิทยาลัยการทัพอากาศ และสถาบันการศึกษาทางทหารของกองทัพอากาศ ให้มีวิชาวิเคราะห์โครงการในพระราชดำรินมูมนองความมั่นคงและการป้องกันประเทศอย่างเป็นระบบ ([Thai Journal Online](#))
- ใช้กรอบคิดของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ “น้อมนำศาสตร์พระราชา” เป็นหลักฐานเชิงนโยบายรองรับแนวทางดังกล่าว ([สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ](#))

แนวที่ ๒ : ยุทธศาสตร์ “Base-Community Resilience ตามแบบศูนย์ศึกษาการพัฒนา”

- นำแนวคิด “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ซึ่งทำหน้าที่เป็นห้องทดลองและศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่และเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้กับฐานทัพอากาศในภูมิภาค โดยให้ฐานทัพอากาศทำหน้าที่เป็น “ศูนย์เรียนรู้ด้านความมั่นคงและการพึ่งพาตนเอง” ร่วมกับชุมชนโดยรอบ ([RDPA](#))
- พัฒนาพื้นที่ภายในฐานทัพบางส่วนเป็นต้นแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” และเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ฝึกอบรมกำลังพลและครอบครัว ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารสำรองในยามวิกฤต
- ออกแบบโครงการ “ปาร์กน้ำ-ฐานทัพรักษา” บริเวณพื้นที่รอบฐานบินสำคัญ เพื่อเสริมความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยบทเรียนจากโครงการปาร์กน้ำตามพระราชดำริ ([RDPA Projects](#))

แนวที่ ๓ : ยุทธศาสตร์ “Royal Security Innovation & Civil-Military Cooperation”

- พัฒนานวัตกรรมด้านการฝึกและปฏิบัติการที่สอดคล้องกับหลักความพอเพียง เช่น การใช้เครื่องฝึกบินจำลองทางยุทธวิธีอย่างเข้มข้นเพื่อลดชั่วโมงบินจริงและประหยัดงบประมาณ ตามข้อเสนอในวารสารนภยาธิปไตย ([awc.rtaf.mi.th](#))
- สร้าง “แนวร่วมเชิงบูรณาการ” ระหว่างกองทัพอากาศ กับมูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การฟื้นฟูพื้นที่น้ำท่วม-ภัยแล้ง และการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม ([Chaipat+2Rajaprajanugroh Foundation+2](#))
- พัฒนาระบบของกองทัพอากาศในฐานะ “ผู้จัดการความเสี่ยงระดับชาติทางอากาศ” (National Air Risk Manager) ที่พร้อมปฏิบัติการทั้งในการป้องกันประเทศและการกิจเพื่อมนุษยธรรม (HADR) ด้วยกรอบคิดเดียวกับโครงการพระราชดำริน้ำ ป่า และชุมชน

“พระราชปณิธานคู่บารมี” ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง มิได้เป็นเพียงเรื่องราวแห่งความทรงจำ หากเป็น “สถาปัตยกรรมทางยุทธศาสตร์” ที่ผสมผสานการพัฒนาคน ทศพิธราชธรรมชาติ และชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศชาติในระยะยาว

โครงการฝนหลวง แก้มลิง ปาร์กน้ำ ตลอดจนศูนย์ศึกษาการพัฒนา เกษตรทฤษฎีใหม่ และโคก หนอง นา โมเดล ล้วนสะท้อน “การตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์” ที่มุ่งป้องกันภัยคุกคามตั้งแต่ระดับต้นน้ำ ไม่ว่าจะเป็นภัยแล้ง อุทกภัย ความยากจน หรือการเสื่อมโทรมของทรัพยากร ก่อนจะพัฒนาไปเป็นวิกฤตความมั่นคงแห่งชาติในมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร

ในส่วนของกองทัพอากาศ การน้อมนำศาสตร์พระราชาและหลักการทรงงานมาบูรณาการกับยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี จะช่วยให้กองทัพอากาศไม่เพียงเป็น “กำลังทางอากาศที่พร้อมรบ” แต่ยังเป็น “สถาบันหลักด้านความมั่นคงแบบองค์รวม” ที่สามารถปกป้องทั้งอธิปไตยทางอากาศ ความมั่นคงของประชาชน และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกัน

ในท้ายที่สุด การเทิดพระเกียรติและสืบสานพระราชปณิธานคู่บารมีสำหรับ นศ.วทอ. จึงมิใช่เพียงการรำลึกด้วยถ้อยคำ หากคือการแปลง “พระราชดำริ” ให้เป็น “ยุทธศาสตร์” และ “การปฏิบัติการจริง” ที่ช่วยให้ประเทศไทยและกองทัพอากาศสามารถยืนหยัดอย่างมั่นคง ท่ามกลางภูมิทัศน์ความมั่นคงโลกที่เปลี่ยนแปลงซับซ้อนยิ่งขึ้นในศตวรรษที่ ๒๑

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2564). เอกสารประชาสัมพันธ์โครงการ “โคก หนอง นา โมเดล” และ รายงานผลการดำเนินงานหลังสถานการณ์โควิด 19. <https://ranongcities.com>
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (2564). ศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”. <https://dgr.go.th>
- ฐานข้อมูลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ด้านความมั่นคงและการศึกษาทางทหาร. (n.d.). ฐานข้อมูลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เช่น ThaiJo, CUIR และวิทยาลัการทัพอากาศ.
- ญัฐภูมิ อจลบุญ. (2567). การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ กองทัพอากาศ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). วารสารรัฐสภาภิรักษ์, 66(1).
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (n.d.). เศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่. Chaipat+1
- มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2567). รายงานประจำปี 2567. Rajaprajanugroh Foundation+1
- ราชการในพระองค์ สำนักงาน. (n.d.). เว็บไซต์หน่วยราชการในพระองค์. <https://royaloffice.th>
- สำนักงานคณะกรรมการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) & สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (RDPB). (n.d.). เอกสารศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ โครงการแก้มลิง. RDPB+1
- สำนักงานพระคลังข้างที่ & สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (RDPB). (n.d.). เอกสารและบทความโครงการปาร์กน้ำตามพระราชดำริ. The Privy Purse Bureau+1
- สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. (2564). การวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2562–2565. วารสารมุมมองความมั่นคง, 6.
- วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ. (2568). ปังการพิเศษ บทความเทิดพระเกียรติ “น้อมเทิดไท้องค์ราชัน พระราชปณิธานคู่บารมี แต่ปวงชนชาวไทย”.
- วารสารนภายิปัตย์ กองทัพอากาศ. (2568). การใช้เครื่องฝึกบินจำลองทางยุทธวิธีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฝึกนักบินขับไล่/โจมตี ตามนโยบายผู้บัญชาการทหารอากาศ พ.ศ. 2567–2568. <https://awc.rtaf.mi.th>
- Royal Rainmaking Project. (n.d.). ต้นกำเนิดโครงการพระราชดำริฝนหลวง. Royal Rain+1